

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження **Пронтенка Костянтина Віталійовича** на тему **«Теоретичні і методичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність теми дисертації. Перехід Збройних Сил України на службу за контрактом, обумовлений сучасними вимогами розвитку військової теорії та практики, тісно пов'язаний зі змінами військово-політичної обстановки у світі. Вдосконалення і поява нових способів і форм збройної боротьби, проведення Антитерористичної операції (АТО) на сході України, оснащення армії новими видами озброєння і виконання стратегічних завдань нечисленними, але добре підготовленими збройними формуваннями – все це потребує підвищених вимог до навчання і підготовки майбутніх офіцерів, насамперед із погляду їх професійності, особистої фізичної та методичної підготовленості, що обумовлює необхідність удосконалення фізичного виховання курсантів військових закладів вищої освіти.

Проблематика дисертаційного дослідження К.В. Пронтенка ґрунтується на положенні про необхідність пошуку нових шляхів організації навчання гирьовому спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання у зв'язку з недостатнім рівнем розробки у вітчизняній педагогічній науці цієї проблеми, а також на відсутності науково-обґрунтованих теоретичних і методичних засад її забезпечення.

Виходячи з вищезазначеного можна стверджувати, що дослідження **«Теоретичні і методичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання»** є актуальним, своєчасним і першим серед подібних робіт на рівні докторської дисертації.

Дослідження, які складають основний зміст роботи, виконувалися відповідно до плану науково-дослідних робіт на 2005–2010 рр. Управління фізичної підготовки Збройних Сил України на тему «Гирьовий спорт у системі військово-спортивної та бойової діяльності військовослужбовців Збройних Сил України», шифр «Гирьовий спорт» (номер державної реєстрації 0101U001123); Зведеного плану НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту у межах теми 2.9 «Управління тренувальним процесом кваліфікованих спортсменів у силових видах спорту та єдиноборствах на основі сучасних технологій оцінки, моделювання та корекції основних характеристик підготовки» (номер державної реєстрації 0111U001859); плану НДР Житомирського державного університету імені Івана Франка на 2014–2024 рр. у межах теми «Теоретико-методичні засади удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання у вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0114U003978).

Тему дисертації було затверджено на засіданні вченої ради Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова (протокол № 14 від 13.05.2015 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 6 від 28.11.2017 р.).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель методичної системи навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання, що містить цільовий, змістовий, організаційно-технологічний і контрольно-діагностичний компоненти та орієнтована на особистість майбутнього фахівця – офіцера Збройних Сил України, який має високий рівень фізичної, методичної підготовленості та здоров'я, володіє фізкультурно-оздоровчими компетентностями для впровадження засобів фізичного виховання і спорту у сферу професійної діяльності та здатний ефективно виконувати службові обов'язки; розроблено та обґрунтовано концепцію методичної системи навчання гирьового спорту курсантів, яка містить теоретико-методологічні засади, авторську ідею,

концептуально-методологічне проектування, систему принципів, педагогічні умови функціонування методичної системи, особливості та шляхи реалізації концепції; визначено інформативно значущі компоненти фізичної, функціональної та технічної підготовленості курсантів, які забезпечують ефективність навчання гирьового спорту; обґрунтовано та впроваджено до освітнього процесу з фізичного виховання авторську методику навчання курсантів техніки виконання вправ гирьового спорту, яка передбачає етапи навчання, класифікацію помилок у техніці та рекомендації щодо їх усунення; науково обґрунтовано авторські методики розвитку фізичних якостей, формування морально-вольових якостей та профілактики травматизму під час занять гирьовим спортом, які є компонентами методичної системи навчання гирьового спорту курсантів у процесі фізичного виховання; обґрунтовано модельні характеристики фізичної, функціональної та технічної підготовленості курсантів-гирьовиків різної кваліфікації та різних груп вагових категорій.

Дисертація має широке **практичне значення**. В роботі надаються відомості, щодо комплексного розв'язання проблеми впровадження у навчальний процес військових закладів вищої освіти методичної системи навчання гирьового спорту курсантів у процесі фізичного виховання, що забезпечує гарантоване досягнення проєктованих фіксованих результатів із дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка», а саме: знань, умінь, навичок, високого рівня методичної підготовленості, загальної і спеціальної фізичної підготовленості, морфофункціонального розвитку, фізичного здоров'я, морально-вольових якостей; набуття курсантами фізкультурно-оздоровчих компетентностей. Розроблені навчально-методичні посібники та методичні рекомендації.

Практична цінність отриманих наукових результатів підтверджується великою кількістю актів впровадження в освітній процес з фізичного виховання курсантів Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова, Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, Харківського національного університету повітряних сил імені Івана Кожедуба,

Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Національної академії внутрішніх справ (м. Київ), Львівського державного університету внутрішніх справ, Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь), Харківського національного університету внутрішніх справ, Донецького юридичного інституту МВС України, а також у діяльність Національної федерації з гирьового спорту «Союз гирьового спорту України».

Апробація результатів дисертації. Варто зазначити, що результати досліджень, що викладені у дисертації, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-методичних й науково-практичних конференціях і семінарах.

Основні положення дисертаційної роботи відображено у 81 публікації, серед яких: 2 монографії, 8 навчальних і навчально-методичних посібників (з яких 2 із грифом МОН України), 2 методичні рекомендації, 8 статей у міжнародних виданнях, що входять до наукометричної бази «Scopus», 24 публікації у наукових фахових виданнях України.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Структура дисертації К.В. Пронтенка продумана й логічно вибудована. Зазначимо, що структура дисертації, яка складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків є науково обґрунтованою, логічно зумовленою і логічно взаємопов'язаною. Робота проілюстрована 93 таблицями та 43 рисунками.

Повний обсяг дисертації становить 651 сторінку, з яких 396 сторінок основного тексту. У списку використаних джерел вказано 662 найменування, з них 65 – іноземними мовами. Всі ці показники відповідають чинним вимогам до оформлення докторської дисертації.

У **вступі** аргументовано актуальність дослідження; зазначено його зв'язок із науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; схарактеризовано комплекс методів дослідження та етапи науково-педагогічного пошуку; розкрито наукову новизну й практичне

значення; наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

У першому розділі **«Теоретичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання»** К.В. Пронтенко розкрив сучасні підходи до організації фізичного виховання курсантів військових закладів вищої освіти, здійснив концептуальний аналіз розвитку гирьового спорту у світі, Україні та Збройних Силах України. При тому, він ґрунтовно визначає наукові орієнтири за розв'язуваною проблемою, стисло, аналізуючи роботи попередників.

У другому розділі **«Гирьовий спорт як засіб фізичного виховання курсантів військових закладів вищої освіти»** розкрито методологію та наукові методи дослідження, організацію та відомості про учасників дослідження, вивчено мотиваційно-ціннісне ставлення курсантів та фахівців до необхідності розробки методичної системи навчання курсантів гирьовому спорту, подано результати констатувального етапу експерименту щодо аналізу фізичних навантажень, що отримують курсанти у процесі занять гирьовим спортом, впливу занять гирьовим спортом на рівень фізичної підготовленості, морфофункціонального розвитку, здоров'я, професійно важливих психологічних якостей, емоційного стану та розумової працездатності курсантів у процесі навчання.

У третьому розділі **«Визначення інформативно значущих для навчання гирьового спорту компонентів фізичної, функціональної і технічної підготовленості курсантів»** охарактеризовано основні компоненти підготовленості курсантів у процесі навчання гирьовому спорту, обґрунтовано інформативно значущі для навчання гирьовому спорту компоненти підготовленості курсантів, досліджено кореляційний взаємозв'язок компонентів підготовленості курсантів-гирьовиків різної кваліфікації.

У четвертому розділі **«Обґрунтування та впровадження методичної системи навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання»** представлено концепцію та модель методичної системи, обґрунтовано та впроваджено до освітнього процесу із

фізичного виховання чотири авторські методики: навчання техніці вправ гирьового спорту, розвитку фізичних якостей, формування морально-вольових якостей та профілактики травматизму курсантів.

Теоретично обґрунтована модель методичної системи навчання гирьовому спорту курсантів сформована за блочно-ієрархічним принципом і містить цільовий, змістовий, організаційно-технологічний і контрольно-діагностичний компоненти. Модель методичної системи поєднує сукупність компонентів цілісного педагогічного процесу й орієнтована на особистість майбутнього офіцера, який має високий рівень фізичної і методичної підготовленості та здоров'я, володіє фізкультурно-оздоровчими компетентностями для впровадження засобів фізичного виховання і спорту у сферу професійної діяльності та здатний ефективно виконувати завдання професійної діяльності. Впровадження методичної системи здійснювалося протягом усього періоду навчання у три етапи. Зміст кожного етапу відрізнявся залежно від основних педагогічних завдань етапу та визначався співвідношенням застосовуваних засобів, методів, фізичних навантажень, видів підготовки.

Авторська методика навчання курсантів техніки виконання вправ гирьового спорту включає: етапи навчання, класифікацію помилок у техніці, рекомендації щодо їх усунення. Критеріями ефективності авторської методики визначено відповідність показників технічної підготовленості курсантів розробленим модельним характеристикам та динаміку величини ЧСС під час виконання вправ із гирями. Методика розвитку фізичних якостей ґрунтується на основі розроблених модельних характеристик фізичної та функціональної підготовленості курсантів-гирьовиків різної кваліфікації і різних груп вагових категорій. На основі авторської методики формування морально-вольових якостей було запропоновано програму формування психологічної стійкості курсантів. Методика профілактики травматизму під час занять гирьовим спортом ґрунтується на використанні ізометричних вправ.

У п'ятому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності методичної системи навчання гирьового спорту курсантів військових**

закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання» К.В. Пронтенко довів ефективність авторської методичної системи навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання. Встановив її більш позитивний ефект, порівняно із чинною системою фізичного виховання, на покращання показників фізичної підготовленості, морфофункціонального розвитку, фізичного здоров'я, професійно важливих психологічних якостей, емоційного стану, успішності навчання, методичної підготовленості та службової діяльності курсантів.

Висновки дисертації віддзеркалюють основні здобутки автора, є достатньо репрезентативними і відповідають поставленим завданням дослідження. У висновках зроблений наголос на кількісних показниках одержаних результатів та обґрунтована їх достовірність.

Дисертація й автореферат оформлені відповідно до чинних вимог. Роботу написано науковим стилем, її оформлення відповідає чинним стандартам, у тексті роботи зроблені необхідні посилання на цитовані джерела.

Автореферат дисертаційної роботи повною мірою розкриває зміст дисертації.

Структура дисертації повністю узгоджується з її новизною, метою і завданням дослідження, наукові положення викладені достатньо логічно і конкретно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах власних авторських досліджень.

Констатуючи високий науковий рівень виконаного дослідження, його безперечну теоретичну і практичну значущість, слід зауважити, що автору не вдалося уникнути певних недоліків у роботі, які переважно носять дискусійний характер:

1. Друге завдання роботи потрібно було б об'єднати з першим, оскільки воно розкриває теоретичну частину дисертаційного дослідження.
2. Бажано було б визначити, для яких родів військ належать майбутні офіцери, які беруть участь у дослідженні, і скласти їх професіограму.

3. Сумнівним є вплив занять гирьовим спортом на результати з бігу на 3000 та 5000 м.

4. У формувальному експерименті взяли участь дві експериментальні групи курсантів, що займалися гирьовим спортом за розробленою методичною системою: у секції інституту та у секції факультету. Нечітко визначено різницю у методиці занять кожної групи?

5. Представлено основні помилки при виконанні вправ, але не зазначено, що однією із причин є недостатній рівень розвитку рухових якостей у курсантів для їх виконання.

6. Результати мотивації курсантів для кращого сприйняття матеріалу бажано було б представити у вигляді таблиці.

7. На основі отриманих результатів доцільно було б встановити групи м'язів, що впливають на рухові дії у гирьовому спорті, визначити рівень рухових якостей у курсантів, необхідних для виконання кожного елементу техніки, розробити комплекси вправ, довести їх рівень до необхідного, а потім здійснювати навчання (випереджувальний ефект).

8. У четвертому розділі представлено опис конструкцій відомих тренажерів – що є зайвим.

9. У табл. 4.3 наведено порівняння результатів анкетування гирьовиків-розрядників й високої кваліфікації, а бажано б було провести порівняння з початківцями.

10. У роботі зустрічаються технічні помилки:

- у другому розділі дисертації зустрічається повтор викладення змісту етапів дослідження;

- висновки до розділів потребують корекції формулювання;

- у табл. 2.26 та в деяких інших відсутні значення t й p ;

- одиниці виміру ЧСС «уд./хв» необхідно писати «уд·хв⁻¹», а PWC_{170} «кгм/хв» – «кгм·хв⁻¹», $PWC_{170}/кг$ – «кгм·хв⁻¹/кг», МСК «мл/хв» – «мл·хв⁻¹», МСК/кг – «мл·хв⁻¹/кг»;

- у назві табл. 4.5 та ін. потрібно було б зазначити «протягом трьох років занять»;
- таблиці потрібно представляти після посилання, а потім наводити їх аналіз;
- у табл. 5.12 не зазначено за якою шкалою представлено результати та тривалість експерименту;
- як що немає достовірної різниці між досліджуваними показниками в таблицях, то їх потрібно наводити у додатках.

У цілому аналіз дисертаційної роботи К.В. Пронтенка з позицій її структури, логіки, обґрунтування основних результатів, наукової і теоретичної новизни, практичної значимості дають підстави вважати подану дисертацію цінною, оригінальною і цілком самостійною науковою працею. Висловлені зауваження і побажання не зменшують наукового і практичного значення роботи в цілому.

На підставі зазначеного вище вважаємо, що дисертаційне дослідження К.В. Пронтенка на тему «Теоретичні і методичні засади навчання гирьового спорту курсантів військових закладів вищої освіти у процесі фізичного виховання» відповідає «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а його автор Пронтенко Костянтин Віталійович заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри зимових видів спорту,
велоспорту та туризму
Харківської державної
академії фізичної культури

К.В. Мулик

Підпис Мулик К.В.
Засвідчую
Начальник відділу кадрів
«17» 08 2018 р.

Меїсєва Т.Е.